

Invandringens effekter på Sveriges ekonomiska utveckling

Den omfattande invandringen under 2000-talet har påtagligt förändrat Sveriges demografiska karta på ett sätt som gör att tillväxtförutsättningarna förbättrats påtagligt. Bo Malmberg, Thomas Wimark, Jani Turunen och Linn Axelsson drar denna slutsats i en Delmi-rapport (2016:8). Resultaten bygger på en analys av demografins roll, och då särskilt åldersammansättningen och kvoten mellan dem i arbetsför och icke arbetsför ålder, för ekonomisk tillväxt och bostadspriser. Slutsatserna kan tyckas förvånande mot bakgrund av den omfattande oro som idag finns runt invandringens konsekvenser för bland annat statsfinanserna.

Bakgrund

Frågan om vilka effekter invandringen har på Sveriges nuvarande och framtida ekonomiska utveckling har fått en alltmer framträdande plats i samhällsdebatten. Sveriges befolkning är redan idag över en halv miljon större än vad tidigare prognoser förutspådde vilket påtagligt ändrat befolkningsstrukturen. Den tidigare prognosen pekade på en mycket kraftig ökning av antalet äldre när den stora fyrtiotalistgenerationen åldrades vilket i sin tur skulle öka försörjningsbördan på dem i ar-

betsför ålder. Det scenariot kommer inte att slå in, utan invandringen har påtagligt ändrat den svenska befolkningsstrukturen. Därför behöver vi större och mer mångfacetterad kunskap om vilka effekterna av invandringen faktiskt blir för att kunna utforma en politik som hanterar utmaningarna.

Syfte och frågor

Syftet med den här rapporten är att analysera sambanden mellan invandringen under 2000-talet och Sveriges demografiska och ekonomiska utveckling

fram till idag, samt förväntade effekter under de närmaste decennierna. Följande tre frågor adresseras:

- a. Hur har 2000-talets invandring påverkat Sveriges befolkningsstruktur, befolkningsstorlek och försörjningsbörda?
- b. Hur ser Sveriges demografiska utveckling ut i ett jämförande europeiskt perspektiv, och vilken roll spelar invandringen för skillnader mellan länder?
- c. Hur ser sambanden ut mellan förändrad åldersstruktur och Sveriges ekonomiska tillväxt, bostadsmarknad och inkomstfördelning?

Utgångspunkten för studien är forskning om demografins effekter på ekonomin som visat att befolkningens ålderssammansättning är mer avgörande än vad man tidigare insett. Tillväxten är hög när en stor del av befolkningen är i arbetsför ålder, men sjunker när andelen barn och gamla växer. Inte minst i Sverige är dessa samband mycket tydliga, och de användes därför för långsiktiga tillväxtprognoser redan i slutet av 1990-talet. Studien använder sig av dessa modeller, och tidigare gjorda framskrivningar, men utöver detta också data som inkluderar den högre invandring som Sverige haft efter år 2000. För att värdera effekten av kraftigt ökad invandring kan man jämföra dessa uppdaterade

prognoser med tidigare prognoser som byggde på lägre invandring.

Resultat

Med den stora befolkningsökningen som skett mellan 2000 och 2014 har de demografiska framtidsutsikterna påtagligt förändrats och förbättrats. Det är främst grupperna mellan 20 och 40 år som idag är större än vad man kunnat förvänta sig. Över tid finns ett starkt samband mellan storleken i olika åldersgrupper, främst kvoten mellan den arbetsföra befolkningen (15-64 år) och den icke arbetsföra befolkningen (0-14 och 65+), och den ekonomiska tillväxten.

Resultaten indikerar att Sveriges årliga tillväxttakt idag ligger en halv procentenhet högre än den skulle ha gjort om SCB:s prognos från 2000 hade slagit in. Enligt beräkningar förstärks dessutom denna tillväxteffekt ytterligare de kommande åren. Osäkerheten i prognosen ligger i att vi inte vet om de människor som invandrat till Sverige under 2000-talet kommer att följa samma mönster, främst vad gäller förvärvsfrekvens, som tidigare gällt.

Studien pekar också på att den starkare befolkningsökningen, till följd av större invandring, har höjt bostadspriserna påtagligt under 2000-talet och man kan förvänta sig en snabbare prisutveckling också under kommande år. Vad gäller

inkomstfördelningen så har analysen gjorts på regional nivå. Här visar analyserna att invandringens påverkan på inkomstspridningen är mycket liten.

Slutsatser och policyrelevans

Om framtiden förändras, måste man granska sina valda strategier och kanske revidera dem. Vad rör SCB:s befolkningsprognos från 2000 gjordes ett antagande om en nettoinvandring på 15 000 personer per år och ett litet födelsenetto. Den faktiska befolkningsutvecklingen 2000–2015 gav oss omkring 600 000 fler invånare i Sverige än beräknat, främst på grund av betydligt högre nettoinvandring men också ett lite högre födelsenetto. Det reser frågan hur ofta de mer långsiktiga befolkningsprognoserna revideras – och borde revideras – inte minst med tanke på att prognoserna ligger till grund för statens och kommunernas planering. Växande befolkning och högre bostadspriser förändrar till exempel både behovet av och incitamenten till bostadsbyggande.

Med den nya befolkningsstrukturen kommer fyrtioåringarna inte att prägla de närmaste två decenniernas utveckling i Sverige lika tydligt. De behöver mer vård och omsorg i takt med att hälsan försämras när de blir äldre och förbrukar därmed mer resurser. Men den befarade bristen

på arbetskraft inom äldre- och sjukvården är inte något överhängande hot längre. Bristen på människor i arbetsför ålder är alltså inte problemet. Utmaningen är i stället att organisera samhället så att den stora befolkningen i arbetsför ålder kommer till nytta fullt ut. Erfarenheterna från tidigare stora flyttvågor visar att det tar tid innan en stor grupp nyanlända tar sig in på arbetsmarknaden och vinner fotfäste där, men på fem till tio års sikt brukar de flesta lyckas. Förvärvsfrekvensen bland invandrare är generellt lägre än bland svenskfödda, inte minst för invandrade kvinnor, vilket är en stor utmaning för dagens politiker.

Tack vare invandringen har Sverige fått en gynnsammare demografisk struktur vilket innebär att förutsättningarna för tillväxt förbättrats. Med högre ekonomisk tillväxt kan både den privata konsumtionen och samhällets skatteintäkter öka. Om den beräknade möjliga tillväxteffekten realiseras, kan Sverige under 2020-talet få betydligt högre skatteintäkter än annars.

Vad innebär detta för våra handlingsmöjligheter idag? En slutsats är att man inte behöver se de närmaste årens stora utgiftsbehov som ett långsiktigt hot mot statsfinanserna. Historiskt har stora nettotillskott av invandrare brukat följas av perioder med stark ekonomisk tillväxt.

En rekommendation är därför att satsa på investeringar i infrastruktur, bostäder, utbildning, säkerhet och sociala åtgärder snarast möjligt. Det kan ge både nyanlända, tidigare invandrare och svenskfödda goda möjligheter att realisera sina livsplaner när det gäller arbete, familj och bostad. En offensiv hållning till följdinvesteringar av denna typ kan ge flerfaldig avkastning genom att realisera tillväxtpotentialen som rymts i Sveriges gynnsamma demografiska situation. Det kan minska arbetslösheten bland inrikes födda – och även för utrikes födda som vistats i Sverige en längre tid, något som historiskt visat sig bidra till en mindre negativ syn på nyanlända invandrare.

För välfärdspolitiken pekar ålderssambanden som diskuteras i rapporten på att ekonomisk tillväxt är ett långsiktigt resultat av att människor lyckas slå vakt om, och utveckla, sin potential att delta produktivt i samhällslivet. Här finns en likhet med centrala synsätt när den moderna välfärdsstaten byggdes. I en situation när den stora utmaningen är att ge invandrare chansen att integreras i det svenska

samhället kan det tvärtom vara kontraproduktivt att minska de välfärdspolitiska ambitionerna.

I ett större perspektiv pekar studien på demografins betydelse för att kunna förutse framtidens migrationsströmmar, internationellt och till Sverige. Genom att studera de demografiska kurvorna i vår omvärld – här tänker vi främst på Afrika, Mellanöstern och Asien – kan vi förutsäga när, och var, intresset för att komma till vårt land, uppstår. Historiskt vet vi att länder med stora kohorter unga människor, tenderar att hamna under press i frågor som rör samhällsreformer. Den arabiska våren är här ett av många exempel. Pressen kan leda till tillväxt och stärkt demokrati – men också till revolution eller inbördeskrig som får flykting- och asylmigrationen att öka internationellt. Även den frivilliga migrationen ökar sannolikt. Unga människor som ännu inte bildat familj är mer benägna än andra att ge sig iväg och pröva lyckan som arbetskraftsinvandrare. Att noga följa omvärldens demografiska kurvor gör oss därmed bättre rustade att möta framtidens globala migrationsmönster.

Bo Malmberg, Thomas Wimark, Jani Turunen och Linn Axelsson
"Invandringens effekter på Sveriges ekonomiska utveckling"
Delmi Rapport 2016:8

Hela rapporten finns tillgänglig på www.delmi.se

